

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm. Iduns Kungl. Hofboktr.

N:r 8 (531)

Fredagen den 25 februari 1898.

11:te årg.

Prenumerationspris pr år:		Byrå:	Redaktör och utgivare:	Utgifningstid:	Annonspris:
Idun ensam	kr. 5:—	Klara södra kyrkog. 16, 1 tr.	FRITHIOF HELLBERG.	hvarje fredag.	35 öre pr nonpareillerad.
Iduns Modet, fjortondagsuppl.	5:—	Öppen kl. 10—5.	Träffas säkrast kl. 2—3.	Lösnummerpris 15 öre	För »Platssökande» o. »Lediga platser»
Iduns Modet, månadsuppl.	3:—	Allm. telef. 6147. Rikstelef. 1646.	Redaktionssekr.: J. Nordling.	(lösnr endast för kompletteringar.)	25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv.
Barngarderoben	3:—				Utländska annons. 70 öre pr nonp-rad.

Olivia Rhodin.

Det var ej så länge sedan Värmland var så skönt och härligt, som det står i visan. Det var när sjöar och älfvar voro kransade af mörk, rakstammig barrskog, och då det ej var långt emellan bruken, hvilkas hufvudbyggnader lyste hvita i slutet af björkalléerna. Och dessa hvita, kära hus! De hyste stora, friska rödletta brukspatroner med stora händer — passande för ärliga handslag — och glada skratt, bullrande som deras stångjärnshammare, de hyste trefliga, vänliga, stovuxna husmödrar, som kunde baka och koka bättre än någon annan i världen, de hyste söta flickor i bomullsklädnigar och halmhattar, och de hyste till sist en stor svärm gäster, hvilka voro såsom barn i huset. En värmländsk brukspatron var en välvillig och förlåtande och godmodig man, men var det något, han aldrig förlät, så var det, om en person gick hans hus förbi — det ansågs som en blodig förolämpning. Och var det något, som kunde såra och reta hans rara fru, så var det, om gästen ej åt tillräckligt af hennes rökta ål eller delikata omeletter, som förflyttade en arm jordeträl till kulinarismens paradys.

Lifvet på de stora bruken var ej något förnämt lif med spann och livréer, men ett lif af den mest oskrymtade välvilja och det bästa smörgåsbord, som i Skandinavien kunde upptäckas. Och efter en middag, som kunnat taga lifvet af en kammarjunkare, började dansen, utan allt för långt och onödigt uppehåll.

Sju timmars svängom efter fem danser i timmen. På de fäderneärfda godsens lefde man fädrens lif; med de gamla möblerna och tjänarna fick man också de gamla åsikterna: trohet till konungen och kärlek till fäderneslandet. Att vara värmländing var ett utmärkt rekommendationsbref öfverallt och det värmländska järnet och den värmländska gästfriheten täflade om priset.

Men tiden gick. Man tärde på kapitalet, i stället för att lefva på räntorna, stångjärnshammarna väckte ej så ofta glada genljud i bergen, och brukspatronerna föllo af. Man började på andra håll konkurrera med bättre arbetssätt och nyare metoder — träet föll i pris, och så småningom trängdes de gamla brukspatronssläkterna bort från sina egendommar.

Det kom aktiebolag i stället — det gamla patriarkaliska styrelsesättet förändrades till ett strängt modernt. Det var till stor fördel för värmländskogar och berg, men det tog också bort det gamla typiska: de stora glada brukspatronerna, de hjärtliga värdinnorna med stora famnen för hvem som kom och de glada majfesterna. Brukspatronspengarne användes att bygga köpmannaristokratien palatser i Göteborg, medan uppe i Värmland den gamla bruksadeln fick maka sig ifrån sina ärfda gårdar.

Men ännu lefva de gamle gudar. Ännu finnas kvar värmländska bruk, där de gamla traditionerna vårdas som husets goda tomtar, och där

Kvinnans väsen är hängifvenhet, hvares form är motstånd.

S. Kierkegaard.

man, den dag som i dag är, finner gästfrihetens och det gamla värmländska sinelagets heliga eld vårdad af blida händer. Och ett bland de mest typiska af bruken i detta fall är *Elgå*, där värdskapet utöfvas af den kvinna, hvares bild i dag pryder Iduns första sida, fru *Olivia Rhodin*.

Om fru Rhodin på sitt vackra *Elgå* i allt följer de traditionella brukssedvänjorna, så ligger detta, så att säga, henne i blodet. Ty hon härstammar från en släkt, som besittit en mängd värmländska bruksegen- domar, och hvares namn är oupplösligt för- bundet med den värmländska bruksindu- strien.

Fru *Olivia Josefina Rhodin* föddes den 1 december 1823 å Sölje bruk i Stafnäs socken af Värmlands län af föräldrarne, bruksäga- ren Jonas Nicklas Nordström och hans hu- stru Karin, född Eriksson.

Hon erhöi sin uppfostran dels i det natur- sköna hemmet i de allra lyckligaste för- hållanden, dels i pension i Karlstad och dels vid Wallinska skolan i Stockholm.

Den 30 augusti 1848 ingick hon gifter- mål med dåvarande underlöjtnanten vid Värmlands regemente Carl Christoffer Rho- din. Hennes man stannade dock icke länge på regementet, utan tog afsked 1850 för att odeladt ägna sig åt skötseln af *Elgå* bruk, af hvilket han ägde ej fullt två tredjedelar. Äktenskapet upplöstes genom mannens död den 30 april 1882 i Stock- holm, där han vistades såsom en af Värmlands representanter i riksdagens första kammare.

Fru Rhodin bodde kvar på sitt *Elgå* och bor där ännu, omhuldad af barn och barn- barn och omgifven af en talrik gäst- och vänskara, som det ej är svårt att locka upp till det vackra bruket.

Elgå är en ståtlig possession på omkring 5,000 tunnland, utomordentligt vackert be- läget vid Glafsforden $\frac{3}{4}$ mil från Arvika.

Det är ett så typiskt gammalt bruk som något i Värmland. Och dess härskarinna är också en älskvärd typ för hvad godt och vackert fanns i de gamla hemmen. På somrarne samlas dit upp barn och mågar och sonhustrur — fru Rhodin har ej mindre än 11 barn, 6 söner och 5 döttr- ar i lifvet — och med dem följa vänner från när och fjärran, alla lika hjärtligt mottagna och alla uppskjutande sin afresa dag för dag, tills gränsen är hunnen och man med tunga steg går ombord på ång- båten vid bryggan och ångar af med sak- nad i hjärtat och behängd med rosor.

Det är ett lustigt lif däruppe. Ungdo- men stojar och pratar, gör fiskfärder eller har kafferep i »hyddan» eller ger sig med matsäcken väl försedd upp till »Sättern» för att för ro skull idka en smula friluftslif.

Och öfverallt följas gästerna af denna osynliga ande, som mången värdinna hela sitt lif inbjuder till sitt hem, utan att han värdigas mottaga invitationen, denna *tref- nad*, som är så utmärkande för *Elgå*, och som redan vid gästens annalkande står väl- kommande på förstubron, för att sedan ej af- lägsna sig, förr än man står på ångbåtens däck och ånghvislan ljuder till affärd.

Det är förvisso ingen sinekur att vara den högsta styrande öfver ett så stor hus- håll på landet med en skara gäster omkring sig. Men finnes det någon, som är i den fa- tala situationen att *kunna* se gäster och *vilja* se gäster, men däremot har svårt för att få dem att trifvas — då skulle jag vilja rekommendera denne någon en kurs på *Elgå*.

Lika omtyckt som fru Rhodin är af sina umgängesvännen i gästrummen, lika afhållen är hon af godsets underhafvande. Den väl- görenhet, hon utöfvar, är också af storartadt slag — det finnes många tillfällen att hjälpa och stödja på en egendom om 5,000 tunnland. Ingen går ohulpen från *Elgå*, och alla veta då, hvar de hafva sin mat- moder, veta att de i henne hafva en vän, som icke sviker.

När man vandrar upp för allén till den ståtliga hufvudbyggnaden, ser man en stor sten upprest till höger om vägen. Den är ett synligt bevis på den tacksamhet, hvar- med fru Rhodin omfattas af sina barn — en tacksamhet, som ingen förtjänar i högre grad än hon. En jul, då alla barnen med ett enda undantag voro samlade på *Elgå*, kom idén fram att resa ett minnesmärke. Och den kom också till utförande. Går man närmare, kan man läsa följande in- skription:

»Åt föräldrakärlek restes stenen
af barnakärlek.»

Den talar ju tillräckligt om de känslor, med hvilka hon är omfattad.

Ärad och älskad framlever fru Rhodin sina dagar, omgifven af allt, som kan skänka lifvet trefnad och behag. Ty jag vågar förmoda, att det arbete som ligger i att representera, så som det göres på *Elgå*, och den möda, det kostar att vaka öfver sina underordnades bästa, just höra till de or- saker, som skänka fru Rhodins lif intresse, tillfredsställelse och glädje. Medelpunkten i en stor släkt, som med innerligaste kärlek är fäst vid henne, och föremål för den mest oskrymtade tacksamhet från dem, som hen- nes goda hjärta hulptit, ser fru Rhodin sin lefnadsafton komma, ljus och fridfull. Och en lång och lycklig och säll lefnadsafton har hon framför sig, mänskligt att döma. Hon har också väl förtjänat den.

Den så tidigt bortgångne diktaren Curt Thelander har skrifvit ett par vers, som jag tycker passa så väl in på originalet till Iduns dagsbild. Jag meddelar dem här såsom afslutning på min anspråkslösa teck- ning af fru *Olivia Rhodin*.

»Du äger hjärtats snille, du,
och vacker är du äfven.
Den andestarka husets fru
vid sländan och i väfven
af ålder mötts med vördnad stor
som mannens maka, barnens mor
och hemmets värdarinna.
I sagan och i sången bor
en bild af nordens kvinna.

Och är väl detta intet värdt,
att kära munnar mätta,
att allt du håller dyrt och kärt
få hjälpa ömt tillrätta,
att vara så i fröjd och ve
det egna hemmets goda fe,

med bot för hvarje skada,
att kunna mot de sorgsna le,
och glädjas med de glada?»

Hugo Falk.

En landsplåga*.

Vanligen prisar man sig lycklig, för det man lefver i ett lagbundet samhälle och menar därmed, att den ena individen ej saklöst får missbruka sin frihet till för- fång för den andra.

I det moderna samhället förekomma dock missbruk, som förnärma enskildas rätt utan laga påföljd — emedan lagstiftarne icke följt med sin tid. Bland dylika missbruk är det öfverallt förekommande pianoklin- kandet ett af de svåraste. Det har ingått i allmänna föreställningen, att till kvinno- uppfostran ovillkorligen hör pianoklink, utan afseende på om benägenhet för musik eller musikalisk begåfning förefinnas hos dem som uppfostras. Därför klinkas också öf- verallt inom alla klasser, ja äfven hos port- vakter, vaktmästare, innehafvare af mjölk- magasin, andra handelsidkare, handverkare o. s. v., så snart barn finnas, och exempel förekomma ofta nog därpå, att pianoklinket göres till något hufvudsakligt, så att vä- sentlig och nyttig undervisning åsidosättes. Denna villfarelse eller dårskap, som har sin grund i förväxling af fingerfärdighet och musikalisk begåfning, medför naturligtvis skada för den kvinnliga ungdomen, och det oändliga öfvandet med oupphörliga omtag- ningar af samma klink dagligen, år ut och år in, oräkneliga gånger, har till följd, att den som bor så nära dylikt oväsen, att detta ej kan undvikas, är urståndsatt att utföra tankearbete och att söka hvila samt följaktligen genom störd grannfrid är verk- ligen olycklig.

Kvinnorna lefva i den föreställningen⁴ att de utan afseende på andras rätt, opå- taldt böra när som helst få föra så myc- ket oväsen på piano, som de behaga, och tycka helt visst, att då man betalar hyran, så har man ock rättighet att lefva huru man vill i sin våning. Att icke-piano- sjuka personer, som också betala hyra, äga någon rätt, det kommer aldrig i fråga, och därför kan man också få höra piano- klink icke blott hela dagarna, utan ock långt in på nätterna. Ordentligt folk an- ser natten börja, då husporten klockan 10 stänges, men för pianotokiga människor äro dag och natt ett. De anse att de »göra musik», och att hvar och en bör vara tacksam för att få höra på allde- les gratis. Men den som från morgon till afton och kanske inpå natten i årtal nöd- gas höra antingen enahanda öfningar af elever eller musikstycken af mer eller min-

* Visserligen torde författaren till denna upp- sats synas mången allt för radikal och skarp i sin fördömelse af »pianosjukan». Åtskillig san- ning ligger dock otvifvelaktigt i det sagda, och har någon en afvikande eller mildare mening och vill göra den gällande — ja, då stå Iduns spalter, som alltid, gärna öppna! Red.

dre tvifvelaktigt värde, utförda utan talang af dem, som inöfvat ett och annat dylikt, kan icke finna annat, än att det är en modern tortyr han undergår.

Som bevis på, huru föga fruktbringande pianoklink kan vara och säkerligen i de flesta fall är, må anföras, att en fru, som bodde i våningen öfver en äldre man, hvarje dag under tre år spelade på piano samma musikstycke och aldrig något annat, påtagligen det enda hon med möda i sin barn-dom lyckats inöfva. Han kunde emellertid undandraga sig tortyren att höra på genom att gå in i ett aflägst beläget rum, men en sådan förmån står endast få till buds. Andra nödgas med feberaktigt ångest afvakta, att oväsendet skall bryta lös, och när det börjar, höres naturligtvis genast hvad som komma skall, nämligen detsamma man hört tusentals gånger förut. Sådan tortyr vankas öfver allt, ty pianogalenskapen är ju allmän, oaktadt den öfver allt följes af förbannelser.

När man besinnar, att pianotillverkare med all makt sträfvat att öka pianots ljudstyrka, så kan med skäl frågas: hvart skall man taga vägen för att undgå ett oväsen, som redan nu fyller hela hus, emedan ljudet genomtränger flere väggar och trossbottnar? Men oväsendet stannar ej alltid inomhus, ty under den blida årstiden kan man ej ens utomhus undgå detsamma. Då klinkas piano för öppna fönster lika ogeneradt, som om verklig musik utfördes för allmänheten. Hela grannskapet måste åhöra hvad som borde stanna inom musikrummet. En framstående utländsk musikkritiker, som med skärpa uttalat sig om den nya tidens landsplåga, har särskildt anført anmärkning mot oskicket att i privatbostäder utföra musik för öppna fönster. Sådan musikprostitution vittnar dels om tanklöshet, dels om brist på omdöme i fråga om musik. Fingerfärdighet på ett instrument och förmåga att skrika höga toner efter noter äro icke, såsom allmänt tros, bevis på musikalisk kallelse eller talang. I följd af villfarelse i detta afseende händer det emellanåt, att man genom öppet fönster får höra hemska nödrop, åtföljda af förfärligt buller på piano, och man förstår att det är någon stackars kvinna, som föreställer sig, att hon har röst och som vill öfvertyga otacksamma åhörare i trakten eller på gatan att så förhåller sig. Sådant framkallar endast skämtsamt kritik af publiken utomhus, men de som bo i eller nära hus, däri skrik och pianobuller dagligen förekomma, de taga saken allvarligt, ty deras hemfrid är förstörd.

I utlandet, särdeles i Tyskland, hafva framstående förf. inom musikkulturens område uppträdt mot pianoklinkarnes tyranniskt hänsynslösa framfart och, liksom här ofvan skett, kallat detta missbruk af friheten för pianosjuka och landsplåga, hvar emot de lidande böra göra sin rättighet till hus- och hemfrid gällande. Men de hafva icke hyst stor förhoppning om framgång. Man bör, heter det, vädja till föräldrars förnuft, så att de må inse, att tid och kostnad för pianoklinkande äro föspillda, då på några sällsynta undantag när de oräkneliga offren för pianosjukan fåfångt tillsätta sina bästa ungdomsår för ett onyttigt syftemål och samtidigt försumma odlingen för sina viktigaste lifsuppgifter. Fingerfärdighet är allt, som vinnes, under det vinsten för musiken som konst blir ingen.

Detta är en naturlig följd däraf att pianot är ett mekaniskt hjälpmedel i musik med uppgift att tjänstgöra vid komponering, ackompanjering och dans. Endast ett ytterst ringa fåtal af pianospelare ha den musikaliska begåfning, som i förening med stor färdighet, erfordras för själfständig konstutöfning af sådan art, att den medför någon tillfredsställelse hos åhöraren. Piano-spelaren som utöfvade konstnär står därför i allmänhet lågt på rangskalan och vinner mest framgång hos damerna, hvilka själfva klinkat piano och anse allt pianospel för musik. Under sådana omständigheter kan man säga, att pianot är ett mekaniskt-gymnastiskt medel för att bereda medelmåttor triumfer.

Det vore sannerligen väl, om i vårt land föräldrar kunde förmås besinna, att deras barn kunna och böra bättre använda den ungdomstid, som nu uppoffras på pianoklink, och därjämte inse, att de, som nu i sina hem förnäras af ett olidligt oväsen, icke böra behandlas som rättslösa. De anse sig själfva som sådana, då de ej hafva lagligt skydd, men borde icke underlåta att opponera sig mot ett allmänt missbruk.

Verus.

Några blad ur min dagbok.

Af Gerda Meyersson.

II.

För ett par veckor sedan berättade vår hjälpgumma, att hennes dotter, som var kappsömmerska, hade fått arbete på en större atelier. Då var hon glad, men i dag kom hon helt bedröfvad och talade om, att flickan hade fått så många idéer i hufvudet, sedan hon börjat på sin nya plats. Häromdagen hade hon varit på ett möte, där det talats om att kappsömmerskorna skulle strejka för att få högre löner, och hon hade blifvit så elak och oförnöjd, att modern ej kände igen henne. Den stackars gumman, som bara hade denna dotter, grät och beklagade sig; förut hade flickan varit så snäll och anspråkslös, sade hon, men nu var hon aldrig nöjd med någonting och jämt grälade hon på modern. I kväll skulle hon på ett sådant där möte igen, det var fråga om något slags förening, som skulle bildas, alla sömmerskorna på atelieren skulle gå dit, de ville ha högre aflöning och tänkte visst strejka.

Jag försökte trösta gumman, så godt jag kunde, tog reda på hvar mötet skulle hållas och gick dit i god tid på kvällen. Det var Sömmerskeförbundet, som sammankallat Stockholms kappsömmerskor för att söka förmå dem att bilda en fackförening och nu, innan vårbrådskan började, sätta upp en prislista att föreläggas arbetsgifvarne.

Mötet var utsatt till kl. 8, men redan en halftimme tidigare började bänkarna fyllas af äldre och yngre kvinnor. De flesta voro enkelt, men snyggt klädda. Några voro dock påfallande fina i granna hattar med plymer, flor och friserade luggar, medan andra åter buro ytterst tarfliga kläder. Några helt unga flickor med hängande flätor slog sig ner på en af de främsta bän-

karne och samspråkade tämligen högljudt, de väntade sig säkert stort nöje af mötet. Bakom dem satt en kvinna med en liten gosse, hvars upprepade frågor om hvad det skulle bli af hon förgäfvos sökte tysta ner, men för öfrigt samtalade man endast hviskande.

Kl. 8 tågade en manskör upp på estraden, det var arbetare, hvilka välvilligt lofvat att illustrera mötet med några sångnummer. De stämde upp en sång om frihet och jämnlighet, hvars något släpiga tempo icke passade till de hurtiga orden. När de sista tonerna förklingat, lämnade sångarna estraden och en af Sömmerskeförbundets styrelsemedlemmar öppnade mötet genom att helt kort omnämna dess syfte. Så öfverlämnades ordet åt en smärt, tämligen lång dam med kortklippt ljusst hår, ungdomligt utseende och en ytterst välsittande mörk dräkt. Med snabba steg skyndade hon upp i talarstolen.

»Mina damer,» började hon. Och så följde som inledning en lång förklaring på hvad som menas med »bättre och sämre folk», hur orättvist man kallar de rike »bättre» och de fattige »sämre». Samhället var snedvridet. Det borde icke göras någon skillnad på människor, det behöfde icke finnas fattigdom och rikedom i världen. Den ena människan hade icke rättighet att lefva i öfverflöd, när den andra svalt. Den ena hade icke rättighet att lata sig njuta allt världens goda, medan den andre släpade ut sig med ett ansträngande arbete, genom hvilket han dock icke förmådde skaffa sig sitt lifsuppehälle. Ingen människa vore skapad till slaf.

»Nej, mina damer,» utbrast hon, »ni äro icke skapade bara för att mot en otillräcklig lön sitta instängda på fabriken eller i dåliga bostäder från morgon till kväll och bara sy och sedan gå och lägga er att sofva, utan att ha fått vare sig ordentlig näring för kroppen eller någon andlig förströelse till näring för själen! Hvarför skola ni släpa och slita ondt, medan edra arbetsgifvare lefva i lyx och öfverflöd, kanske i laster? Det är ju genom ert arbete, som de få sina kapital. Kapitalen äro mänsklighetens olycka, de måste upphöra att finnas, vi måste göra slut på kapitalens välde. Arbetarne måste skaffa sig en bättre ställning, de måste få rådrum att vara människor, att andas frisk luft och njuta af lifvet, äfven de. Det finns ju sömmerskor, som med bästa vilja icke kunna förtjäna mer än 80, 90 öre om dagen, emedan man ej betalar dem mera. Det är orätt att sälja sin arbetskraft så billigt, nog kunna arbetsgifvarna höja prisen en smula. Men det duger inte att en går och ber om högre aflöning, det kommer man ingen vart med. I massa måste ni gå. Ni måste sammansluta er, bli en makt. Därför äro ni sammankallade här, för att sammansluta er. Vi vilja ha många namn på listorna, vi vilja ha en stor förening af kappsömmerskor, som inse att de äro människor, inte skapade att tråla dagen igenom för rakt ingenting. Skrifven edra namn på listorna allesammans! Det är väl för att uträtta något för ert eget bästa, som ni kommit hit, det är väl för att få lönerna förhöjda, som ni kommit! Annars ha ni då ingenting här att göra?»

Talarinnan var i extas. Hennes kinder glödde, hennes ögon glänste, hennes gester blefvo allt ifrigare, hennes ord allt skarpare.

Det snedvridna samhället, kapitalisterna och öfverklassen fingo hugg på hugg, medan underklassens slafveri beskrefs i allt mörkare färger. Hon eggade, bad, besvor sina åhörarinnor att vara modiga och stå på sitt eget bästa. Och när hon slutade sitt föredrag, ljödo applåder och bravorop.

Alla applåderade dock icke. Vid salens ena långsida, där det var tämligen mörkt, reste sig några af åhörarinnorna och sökte bana sig väg mot utgången. En af dem, en medelålders kvinna, grät, en ung flicka, som höll henne under armen, såg missnöjd och ledsen ut. Ett par andra följde tätt efter dessa två, men innan de hunnit dörren, hade sångkören åter kommit upp på estraden och stämt upp »Jänta å ja».

Då stannade den lilla gruppen, alldeles bredvid mig. »Sången kan man väl höra,» menade en, »den är väl ingenting ondt!»

»Usch, hade jag vetat att vi skulle få höra sådant där socialistprat, hade jag inte gått hit,» sade en annan, »det gör mig bara så upprörd. Och hvad tjänar det egentligen till? Inte få vi det bättre ändå!»

Nedanför estraden vid styrelsens bord var det lifligt. Man hade redan börjat teckna namn på listorna och stod i rader och väntade att komma dit fram. Många aflägsnade sig, sedan detta var gjordt, andra gingo sin väg, utan att ha skrivit på. Jag gick ut i förstugan för att svalka mig. Där stod ett par äldre kvinnor och samtalade.

»Det är syndigt att predika sådana där upproriska läror,» sade den ena. »Vår Herre styr det nog till det bästa för oss, utan att vi behöfva bråka och ställa till oreda.»

»Ja, man får allt vara ödmjuk och nöjd,» medgaf den andra. »Jag skulle vilja säga den där fröken hvad det står i Skriften. 'Söken inte fåfänglig ära genom att reta hvarandra och afundas hvarandra', står det. Och det står också: 'du skall älska din nästa som dig själf'.»

»Nå men gäller inte det för öfverklassmänskorna också?» inföll en arbeterska i mycket slitna kläder, som stått och hört på de andra. »Älska de oss som sig själfva kanske? De unna oss ju inte att äta oss mätta en gång! Gå och predika för dem, så får ni se, om det hjälper! Säg till någon af de där kappfabrikanterna, som betala 90 öre i arbetslön för en kappa, att de skola älska sina arbeterskor som sig själfva, så betala de kanske mer!» Hon skrattade, flere andra, som stodo omkring, skrattade också.

»Ja,» fortfor samma kvinna, i det hon, kanske af en händelse, vände sig till mig, »jag sade något sådant där åt vår grosshandlare en gång — han har elektrisk syfabrik och betalar 60 öre dussinet i arbetslön för skjortor utan knapphål. Jag sad' honom, att jag skulle svälta ihjäl, för jag var alldeles förtviflad. Och han svarade, att det kunde han inte hjälpa, han kunde inte betala mera och kunde få flere arbeterskor, än han behöfde, så om jag inte var nöjd, kunde jag ju gå till någon annan. Jag sad' honom verkligen, att han skulle älska sin nästa som sig själf, och då blef jag utkörd från kontoret.»

Hon skrattade åter vid de sista orden, ett hårdt, bittert skratt. Vi andra stodo tysta. Då vände hon oss ryggen med en föraktfull axelryckning och gick åter in i salen. Jag följde efter. Klubban slogs just i bordet därinne, och det tillkännagafs,

att man skulle välja en kommitté, som skulle sätta upp prislistan. Namn föreslogos och antogos, och så fick man veta, att så snart prislistan vore uppgjord, skulle nytt möte utlysas. Och sedan upplöstes mötet och man bröt upp, somliga högt uttalande sin belåtenhet med att det äntligen blifvit något gjordt, andra med trötta, likgiltiga miner, som om de icke hade stora förhoppningar om nyttan af mötet.

Jag dröjde kvar bland de sista för att se, om jag skulle kunna träffa på vår hjälpustrus dotter och få språka litet med henne. Jag såg henne också: arm i arm med en annan flicka trängde hon sig, högljudt prattande, rakt förbi mig vid dörren. Jag mindes henne sedan förra året som en liten blyg varelse med stripigt, ovårdadt hår och urvuxen klädning. Nu såg hon helt själfmedveten ut, hade håret friseradt efter sista modet, flor, handskar och en hatt af röd sammet. Jag kom mig icke för att tala med henne, och jag antar att det ej lönat sig att fråga efter hennes tankar om mötet. Hon hörde helt säkert till de många, som gått dit af nyfikenhet eller emedan de trott sig skola få roligt.

Snorres rimkrönikor.

II.

*Jag ingen fruktan bär, att ämnen skola sina
I kvi nnofrågan nu, se'n nyligen jag sport,
Hur själfva damerna i Kina
En liten början gjort.
När i så högst förstockadt land
En kvinna våga kan så hädiskt tal att föra,
Som att man kunde lite grand
Få lossa vissa hårda band,
Att fötter och att tår ej samman man vill snöra,
Hvad kan man då ej vänta höra?
Jag nästan börjar få den tron*

— Man vet ju icke alls, hvar det kan sluta —

*Att kanske de en gång vår civilisation
Få bli så lyckliga att njuta;
Och uti andanom, det tyckes mig, jag ser
Den dag de nått den höjd som vi i Europa,
Att icke snöra föttern mer,
Men midjorna tillhoppa.*

*Och i det glada hopp att så en gång må ske
Vi lämna dem i ro att smutta på sitt te
Och så i största hast en titt till Tyskland göra,
Ty underliga ting man därifrån får höra.*

*En lärd professor där med sällspord energi
Experiment har gjort af konstigaste slaget
Och sagt — ja, hvad han sagt mig vållar*

*bryderi,
Ty säger jag det ut, ni kunde stötta bli,
Men hvad jag syftar på ni ana nog i draget,
Det är — ja, ni förstår — just Schenkens teori.*

*Visst är det rätt förstås att med sitt snille lysa,
Men rent ut sagdt ändå, snart nog jag för*

*— Jag tillstår det — den fruktan börjar hysa,
Att den kanske till sist blir alldeles för lärd.
Och så ponera se'n, att herr professorns pappa
Den samma upptäckt gjort, som nu hans vise son,*

*Männ ej professorn själf i någon ringa mån
På saken kunnat tappa.*

*I stället för den man oss slår med häpnad nu,
Det sig så eget kunnat skicka,*

*Att pappan önskat sig en liten älsklig flicka,
Som kanske varit nu en tjock, bornerad fru.*

Så — med ett skutt inom de egna landommären!

*Se'n krönikan sist skrefs, hvad har här hänt
se'n dess?*

*Jo, allra först vi haft en kvinnlig fredskongress:
Protester därifrån man läst i landets press
Mot krig och våld, mot rätt, som skipas med
gevären,*

*Och man har rätt däri, jag håller gärna med,
Ty ljufligt är det tal, som bådard evig fred.
Men slopas militärn, jag tror, jag mig betackar,
Och bland de unga mör det växer upp en storm,
Ty kuslig blir vår värld med idel svarta frackar,
Om den ej lysas upp af någon uniform.
Och så en kinkig sak, om spridd blir denna
läran,*

*Hvem i all världens da'r ska se'n ta hand om
— »äran»?*

*Vi hälsa så med fröjd den kvinnliga kvartetten,
Som nyss sitt lärdomsprof bestått i Fyris stad,
Ej glämig och förläst, men kraftig, frisk och
glad,*

Det vet jag allra bäst, som varit med och sett'en.

*De visa fädren där ha nyligt gjort ett rön,
Som myror grundligt satt i deras lärda hjässor,
Det stuckit upp en lärd utaf vårt svaga kön,
Som icke skäms en smul att duga till professor,
Ur detta bryderi man sist den utväg fann:
Hon får professor bli, så snart hon blifvit
— man.*

*Så öppnats än ett fält, som dock har sina
faror,*

*Nu få vi fara kring som »probisar» med varor,
Affärer göra upp i hvarje stad och by,
Och kvinnan bör ju ej ett hyggligt yrke sky;
Men tänkom litet på vår hy,
På faktum, allmänt känt, jag vill min var-
ning stöda;*

*De manliga, jag sett af detta kända slag,
Ha liksom varit, tycker jag,
En smula blossande och röda.*

*Och sist i landet ut har nått oss som en fläkt
Utaf den jubelstorm, som upprört hufvudstaden.
Här ha för Ödmanns skull vi inga handskar
spräckt,*

*Men vi ha läst hvar smul om honom uti
bladen,*

*Och om vi i hans lif ej »spela få en roll»,
Så få vi ändå ha — förnuftet i behåll.*

Snorre.

Skaldernas kvinnor.

Små studier för Idun
af Emil Linders.

VI.

Vilhelm von Braun.

*H*vad kan von Braun ha skrivit om kvinnorna, som de själfva kunna ta del af? Jo, ärade läsarinna, hans arbeten innehålla så mycket vackert, som skulle kunna intressera dig och tala till ditt hjärta; jag önskar lifligt, att det funnes en liten samling af hans dikter, som upptog blott de bästa, ej de andra, de, som ibland äro anstötliga. Då skulle von Braun ha ett bättre anseende bland de tusende, som nu fördöma honom, därför att »det ej passar sig» att ha läst hans skrifter.

Kanske var det hans lifs stora kärleks-sorg, som gjorde von Braun till diktare; kanske sjöng han blott för att försöka glömma henne, den Hilma, till hvilken han sjunger:

»Du är mig kär! Från ungdomsdagar
du varit solen i mitt lif. — — —
Du är mig kär; må mina öden
bli ljusa eller mörka här!
Jag vill dock hviska in i döden:
Du är mig kär!»

Arme skald, hans öden blefvo mörka, han miste den älskade och var sedan dömd att vara »en lustig poet» och sjunga glada visor till en tanklös publiks fägnad, under det innerst i hans hjärta sorgen satt som herre!

I dikterna *Till Hilma, Till den döda* och *När Hilma dog* uttrycker han sin smärta öfver förlusten af henne. Hon togs ifrån honom och då — sjunger han —

»blef en tomhet i mitt sinne,
och då blef en dödsköld i mitt hjärta,
och min glädje vände aldrig åter.»

Det är dock långt ifrån blott i sina dikter till Hilma, som han visar sig vara en kvinnans skald. Han, den »lätt sinnige» von Braun, har skrivit sådana dikter som *Kvinnöogat*, hvori han uppmanar:

»Vill du se en skynt utaf den höga
kärleken, som ofvan molnen bor,
o, så blicka då i kvinnans öga,
och du ser den närmre än du tror.

Eller se, hur modern ögat sänker
ned till förstlingen invid sitt bröst,
allt hvad hjärtat känner, själen tänker,
tolkas här med blickar, ej med röst.»

Han har också diktat sådana saker som *En syn, Hvad syr hon?* och *Den första kärleken*, vackra, oskuldsfulla dikter med ämnen från kvinnans värld.

Ligger det ej en fars eller en moders vakande omsorg och fruktan i följande rader ur poemet *Fästmän*:

Det där, — nej, det kan jag ej veta,
huru dessa kyssar beta
härja i en flickas själ.
Det ett tempel är, som skändas,
men hon njuter, hon förbländas
af den vilda brand likväl.»

Skalden har medkänsla för alla, han ser tjänsteflickans glädjelösa arbete vid spinnrocken, guvernantens fåfänga försök att vinna ett eget hem och sjuksköterskans uppoffrande vaka. I runan öfver Emelie Högvist kallar han henne »liljan, som måste falla»; medan andra i henne blott sågo den begåfvade skådespelerskan, sörjer han öfver kvinnan, hvars renhet fläckats.

Vilhelm von Braun var själf säkert medveten om att hans samtid och eftervärld ej skulle uppfatta honom såsom »en skald för kvinnorna», utan snarare som motsatsen; dylika dikter som *Kvinnöogat* och *Du är mig kär* berättiga honom dock till ett sådant namn.

Den lille skrifvaren.

Novell för Idun af Petra H.

Han var det sista och nionde barnet till en fattig fiskare på Bäcke, liten och förkrumpt vid födseln med skelande ögon och det ena benet kortare än det andra. Alla hans syskon voro storväxta och väl-skapade. När han kom till världen, voro redan två af dem gifta och försörjda, de andra alla ute på arbete, några till sjös,

en fiskare som fadern, flickorna i tjänst och den yngste gossen, som var femton år, hjälpdräng hos prästen.

Det var denne, som ett år senare högt uttalade de andras tysta tanke om den, som sist kom till:

»Det leda lifvet kunde lika gärna blifvit borta.»

Det var icke så illa ment som sagdt, de voro icke sig själfva.

Mor, som alltid varit frisk och stark, kry och lätt till sinnes, hur sträfsamt hon än kunde haft det, blef efter den lilles födelse icke sig lik, utan mager och blek, tung och dyster.

Just då hade hon blifvit liggande och dog tre veckor efter.

Se'n visste de sig rakt ingen råd, hvar de skulle göra af pojken. Han var kinkig och svår, skrek både nätter och dar och var ofta illa sjuk. Ingen ville gärna ta honom till sig och efter far hvarken ville flytta till något af barnen, ej heller taga en människa i huset, kunde han inte stanna där.

Det var ett undrande och ett rådplägan-de utan ända, tills far tre da'r efter begrafningen talade om, att moster i sta'n lofvat ta' honom till sig — mot skälig ersättning. De kände sig icke så lättade som de bort, de hade ondt om styfrarne och sågo snedt på hvar slant, som far slet ihop åt pojken. Lika så gärna kunde de tagit honom själfva; pengarne hade åtminstone stannat i slakten, och en mun bland många gör icke mycket.

Emellertid togo sig nu kvinnfolken anledning att hvar gång de voro i sta'n gå upp till moster Beata för att se, hur den lille hade det. Då drucko de kaffe med dopp och påtår, ända tills moster en dag tog bladet från munnen och sade ifrån, att skulle hon ha lördaglig spisning för Bäckerborna, fick det vara mot kontant erkänsla.

Se'n blef det slut på besöken, det kunde gå halfva året, utan att gossen såg någon af sina syskon. Far var emellanåt uppe och tittade till honom, men han var tyst och tungsint som mor på det sista och låg mest ute på sjön.

När Edvin, han var uppkallad efter föräldrarne, som hette Edvard och Emilia, fyllt nio år, drunknade den gamle strax utanför fyren.

Häraf blef än en gång split och söndering i slakten, emedan återigen ingen ville taga gossen till sig, ej heller betala för honom hos moster Beata. Emellertid, då månaden var utlupen och ingen enighet uppnådd, for Kalle öfver för att hämta honom. Han hade ett förslag! Edvin var i skolan, då han kom, men moster stod på trappan, stram och sträf.

»Goddag, du Kalle,» sade hon, »det var länge sedan jag hörde något från er. Inte se'n begrafningen har jag sett någon. Ni har haft att bestyra, kan jag förstå.» »Goddag igen, moster,» sade Kalle och tummade på mössan.

»Stig in, du! Det är väl för Edvin, kan jag tänka, som du kommer. Det fanns inte fräckare karl te' skicka.» Hon såg försmädligt på systersonen. »Nå, hur ha ni bestämdt, för bestämdt ha ni väl. Ska' han bli här eller gå barnpiga hos syster din. Har du mål i munnen? Sicket sändebud!» Moster Beata satte på kaffekitteln.

»Ja,» sade Kalle, »det var så, ser moster, att, ser moster...»

»Säg ut, hvad du har att säga.»

»Ja, moster. Ser moster, syster har många själfva te' sörja för, di ä' sex barn hos Edla, och hon väntar den sjunde, hos Kristin är di inte mer än tre, men di har fattigt, så di knappast vet, hur di ska' bärga sig öfver vintern. Sjukt har di också haft. Hvad nu gossarne ankommer, så kan en inte begära, att deras kvinnor ska' dra' på sig en lytt pojke, och Tilda, ho' ska' gifta sig nu me' samma. Det ä' heller inte te' tänka på.»

»Detta här vet jag förut,» sade moster och blåste på veden, som inte ville brinna. »Du vill väl inte säga, ni tänker betala för en hos mej?»

»Nej, moster,» sade Kalle tvärsäkert.

»Visste jag inte det. Tänker ni låta edra föräldrars sistfödda barn ta' hjälp utaf socknen...?»

»Nej, det kan en då rakt inte för folks skull.»

»En evig skam vore det, men girighet kan leda till mycket.»

Han låtsade inte om snärten, utan fortsatte:

»Jag har talt med prästen våran. Han är villig ta' Edvin dit öfver sommaren. Han får hjälpa till med litet af hvarje — för mat och kläder. Se'n blir det väl någon råd!»

»Jo, jo,» sade moster, »detta har väl du och Edla kokat samman. Te' skicka en liten, lytt pojke på arbete hos prästen, den prästen. Han ä' inte känd te å spara sitt folk. Nu tyckte ni, ni hade gjort det fint.»

Allt härunder serverade hon systersonen kaffe och satte fram smör och bröd. Kalle, som ingenting mer hade att säga, tog för sig utan krus, medan moster gick omkring och muttrade. När han slutat, sade hon, att Edvin fick han hämta lördagen härnäst.

»Jag ska' inte kräfva er för denna veckan. Han är min enda systers barn. Du kan vara lugn för dina slantar, Kalle!»

Med detta besked fick Kalle gå.

Sedan när hon diskat och satt in, tog hon på sig sin svarta kjol, blommiga kyrkschal och sidenduk! Och med en ren näsduk i den ena handen och en af Edvins skrifböcker i den andra gick hon till kyrkoherden i församlingen rätt upp på expeditionen. Hon visste, att han tyckte om rappt och reelt folk, och började därför sitt anförande redan i dörröppningen och innan hon hunnit upp från sin första djupa nigning.

»Herr kyrkoherden, det är om ett fattigt barn ifrån Bäcke.»

»Ja, Beata, då hör det inte hit och vi kunna ingenting göra!»

»Det vet jag, kyrkoherden, men goda människor hjälpa ibland också den fattige utom församlingen. Det är för den skull jag kommit till kyrkoherden, för deras präst lägger ingenting ve' sig.»

Kyrkoherden i staden och kyrkoherden i Bäcke voro icke af alldeles samma religiösa färg, något som kan hända äfven i det mörkaste stift. Härtill var kyrkoherden i Bäcke känd för att vara girig och hård, hans ämbetsbroder däremot gifmild och god och icke alldeles ovan vid hjälpbesökande från grannsocknen. »Vi böra icke tala så om en Herrans tjänare,» sade han mildt. »Hur var det med barnet?»

»Jo, kyrkoherden, han är son till svågern min, som drunknade här senast. Han kom långt efter de andra och är bara nio år gammal. Käre kyrkoherde, han haltar och är

sjuklig och klen på alla vis, så han kan just ingenting annat än läsa. När modern dog — hon var min enda syster — Beata vecklade långsamt upp den hvita näsduken, som frasade — »betalte fadern för jag tog honom till mig — en liten smula för hvar månad. Jag är en fattig änka, kyrkoherden, och jag har ingenting te' vara af med. Nu vilja de snåla syskonen inte lämna så mycket som en skilling, fast di har sin grofva bärgning allesamman; och inte heller vill di ta' en till sig, utan han ska gå hjälp hos prästen hela sommaren och det blir barnets död.» Hon förde snyftande näsduken till ögonen.

»Men hvad vill väl Beata, att jag skall göra,» sporde kyrkoherden villrådlig.

»Jo, gossen ä' flink te' å läsa och skriva. Om kyrkoherden och några till ville betala lite' för honom, så kunde han få bli' kvar hos mej och fortsätta med studerandet. En kan aldrig veta hvad som kan bli af det barnet, snäll och flitig som han är och sannerligen skrifer han inte mest så bra som klockar'n själf. Vill kyrkoherden se på hans skrifbok?» Hon drog fram den ur barmen och slog upp på första sidan. Visserligen var här ingenting att anmärka. Kyrkoherden önskade, att han kunde skriva så själf.

»Mycket bra,» sade han vänligt, »man borde kanske låta gossen studera. Jag skall höra mig för i sta'n och se'n låta Beata veta besked.»

Tre dagar senare fick hon i förskott betaldt för den kommande månaden. Kyrkoherden, borgmästaren, fiskalen och en handelsman hade åtagit sig gossens uppfostran.

Eftersom ingen af syskonen lät höra af sig, skref Beata till dem, kort och godt, att de icke längre behöfde sörja för Edvin.

Men när Edla fick reda på, hur saken stod, gick hon direkt till kyrkoherden och erbjöd sig att i stället för Beata taga hand om brodern — mot samma skäliga ersättning. Hennes förslag lämnades opåaktadt. Men då ryktet därom nådde mosterns öron, skref denna *än en gång* — hon var lika skrifkunnig som talför — och förbjöd Edla och de andra tråda inom sina dörrar, sålunda afbrytande all beröring syskonen emellan.

(Forts.)

Bort med »fruntimret»!

Här förleden lästes i Idun en uppsats, i hvilken benämningen »fruntimret» förekom som tilltalsord till en obekant kvinna, såsom ju den allmänna seden är i vår svenska hufvudstad, och det är just mot denna sed eller rättare osed, som dessa rader riktas.

Huruvida detta tilltalsord spridt sig vidare uppåt i Sveriges städer och bygder, skall jag ej kunna säga, ty hvarhelst jag eljes har hört det användas, har det blott skett af personer af mycket ringa bildning och som vistats någon tid i Stockholm samt där insupit föreställningen, att det är ett ytterst fint språkbruk. Vi vilja dock alla hoppas, att detta fula spår i vårt språk ej må spridas vidare öfver landet.

Ordet fruntimmer är, som bekant, af tyskt ursprung. »Fruentimmer» är en löjlig förvriddning af det tyska ordet *Frauentzimmer*. Detta senare ord var ursprungligen benämningen på kvinnornas rum (Frauen = kvinnor, Zimmer = rum) liksom i Sverige höganloftsbur betydde det för husets kvinnor afskilda gemak. I Tyskland har benämningen på rummet blifvit öfverfördt till dess invånarinnor, men det vore dock, lindrigast sagt, mindre höfligt att kalla en hyggelig tysk kvinna ett frauentzimmer.

I danska språket förefinnes ordet i samma förvriddna form som i svenskan, men det vore

kanske ännu mindre rådligt i Danmark än i Tyskland att benämna en hederlig kvinna ett »fruntimmer».

Äfven hos oss skåningar har ordet en lika dålig klang. Det kan gå an i bildadt sällskap att använda ordet i pluralis om hyggliga kvinnor, men i singularis, och »fruntimret» till på köpet — himlen bevare oss!

Tänk då, hur det skall stöta alla, som ej genom vana blifvit förslöade för den obehagliga klangen i detta förvridda ord! Men hur har det kunnat vinna burskap bland Stockholms befolkning af alla klasser? Kan det manne vara benämningen »hoffruntimbret», som adlat det gemena ordet och upphöjt det till tilltalsord?

Det må nu vara hur det vill med orsaken, men helt säkert äro vi alla, som älska vårt modersmål, ense om, att »fruntimret» måste aflägnas så fort som möjligt ur tal- och skriftspråket. — Nå, men ett tilltalsord till främmande kvinnor då? — Ja, häri ligger det! Men, i allt sundt förnufts namn, hvarför icke helt enkelt besvara t. ex. en obekant kvinnas fråga efter den eller den gatan med ett: *ni* har den där o. s. v., i stället för: »Om fruntimret går o. s. v. Eller, då det gäller att be om en tjänst, som förhållandet var i den lilla uppsatsen i Idun, säga: Skulle *ni*, min fru (fröken).

Jag förstår ej den nästan öfver allt inrotade oviljan för ordet *ni*, om den icke skulle härleda sig från en hemlig fasa för att ett allmänt tilltalsord skulle för mycket tränga titlarne i bakgrunden. Men då högst få människor i deras klädedräkt ute på gatan gifva upplysning om rang och titel, så kan man väl åtminstone därstädes vara befriad från alla långa tilltalsord.

Det är egendomligt nog, att fastän skåningarne äro så vana vid att tilltalas af danskar med *de* och *di* samt själfva använda dessa tilltalsord till danskar, både här och i Danmark, hafva de nästan ännu större motvilja mot *ni* än uppsvenskarne. I de fall, där stockholmarne säga fruntimret, säger skåningen »frun» eller »fröken», allt efter den obekantas mer eller mindre »frulika» utseende, och det är lustigt att iakttaga den förlägenhet, som uppstår, om någon tredje person händelsevis kommer till och rättar ett misstag i fråga om fru eller fröken.

En tid använde personer af lägre bildningsgrad tilltalsordet *damen*, då de ville undvika misstag på frun och fröken, men då nämnda ord, i denna bestämda form, här i Skåne har släkttycke med fruntimret, försvann *damen* snart, som väl var.

Om nu stockholmarne, hvilka det ju höfves att gå i spetsen för värden af svenska språket, skulle vilja vara så innerligt snälla att låta det där »fruntimret» afdunsta och ersätta detta med *ni*, skulle förändringen helt visst bli en god början till en del af det lika besvärliga som orimliga titelväsendets afskaffande.

Eva Wigström (Ave.)

En »Läkaredotter» om vacker hy.

Nästan hvar gång ett nytt nummer af Idun utkommer, ser jag i frågoafdelningen unga flickor begära råd för att få vacker hy. Och det är ju ej att undra på, ty en dam med de vackraste drag kan gifva intryck af att vara ful, därför att hon har dålig hy, då däremot en annan med oregelbundna drag kan se förtjusande ut, om hon har frisk, vacker hy.

Men för att få frisk, vacker hy fordras mer än att tvätta *ansiktet* med en viss tvålart eller gnida det med en viss salfva; man bör i främsta rummet arbeta på att hela kroppen blir frisk, ty blir den det, får man äfven vacker hy.

Vid 1896 års slut hade jag verkligen ful hy, gråblek och finngig, till följd af att jag var klen, men nu, efter ett års förlopp, kan jag säga, att jag ser betydligt friskare ut, och önskar ni veta, hvaraf det kommer sig, så se här. Jag har under det förflutna året hvarje morgon tvättat hela kroppen, således äfven ansiktet, först med varmt, kokt regnvatten, god tvål och en tvättlapp — svamp anser jag vara en riktig smutsbehållare — och sedan sköljt efter med kallt saltvatten. Det varma vattnet och tvålen hålla porerna öppna och rena — vill man så någon gång borsta kroppen, bidrager det så mycket mer därtill — och det kalla saltvattnet stärker och härdar huden. Den, som lider af arm- eller fotsvett, bör tvätta armhålorna eller fötterna med endast *varmt* vatten.

Nu är det nog mången, som kanske invänder, att detta är så besvärligt och tidsödande, men

det går så lätt för sig, om man skaffar en vaxduk af en meters storlek att stå på och två handfat, ett för varmt och ett för kallt vatten, och så stiger upp t. ex. en kvart tidigare än vanligt. En annan säger kanske, att det är lika bra att tvätta sig om kvällarne, men det tror jag knappast, ty då blir kroppen så upphettad, att man har svårt för att somna, och genom morgontvagningen aflägnas nattsvetten, hvilket är särdeles nyttigt.

Största delen af året har jag varit ute minst ett par timmar om dagen, och det borde alla taga till vana; för öfrigt har jag sällan legat senare än kl. tio, eftersom sömnen *före* midnatt skall vara mera stärkande.

Jag bör kanske tillägga, att jag medicinerade något under våren, hvilket naturligtvis äfven gjorde sitt till, för att jag skulle bli friskare, och nu har jag lagt mig till med reformdräkt, så efter ytterligare ett år hoppas jag vara fullkomligt frisk.

Jag tror, kära läsarinna, att om ni ville sköta er ungefär så här och så lägga bort alla åtsittande korsetter eller andra åtsittande kläder, så skulle ni om ett år kunna uppvisa ett vackert resultat hvad hy och hälsa vidkommer.

»Läkaredotter».

Ur notisboken.

Kronprinsessan sjuk i mässlingen. Kronprinsessan, som på sin läkares inrådan haft för afsikt att en af de sista dagarne i denna månad begifva sig till Sicilien, har enligt i tisdags ingångnet telegram insjuknat i mässling och influensa, hvarigenom den tilltänkta resan tills vidare måst uppskjutas.

För Stockholms internationella lärarinnehem — den all uppmuntran värda institution, som vi flere gånger ägnat uppmärksamhet — förberedes nu en basar å Hôtel Continental till den 15 och 16 mars. Den står under protektion af själfva den populära prinsessan Ingeborg, och mer torde ej behöfvas för att betrygga dess framgång. Under de tre år, som lärarinnehemmet redan bestått, har det visat sig kunna väl fylla sitt ändamål, att bereda ett godt hems trefnad och vederkvickelse åt några af våra hårdt arbetande lärarinnor och andra unga kvinnor, som sträfvat att utbilda sig för lärarinnans ansvarsfulla och samhällsviktiga kall. Dess platser hafva ständigt varit upptagna, och ej mindre än cirka 300 pensionärer hafva under längre eller kortare tid tagit dess gästfrihet i anspråk, på samma gång som dess styrelse till följd af bristande utrymme ty värr sett sig nödsakad att tillbakavisa ett stort antal ansökningar om inträde i hemmet. Här af framgår den stora önskvärdheten att kunna trygga hemmets bestånd och om möjligt utvidga detsamma. Angående gåfvor och bidrag till basaren hänvisas till det i detta nummers annonsafdelning införda uppropet.

Nu i balsåsongen äro verkligen framstående exekutörer af dansmusik för piano lifligt eftersökta. Bland de i hufvudstaden på familjebalerna helst anlitade är nu sedan flere säsonger hr *Henning R. Wejding*. Hr Wejding, äfven känd som lyckad danskomponist, har gjort sig mycket omtyckt för en värdefull och taktfast dansmusik.

För alla husmödrar torde en ny, behändig liten apparat, kallad *ägg-wret*, som firman Schweder & Comp. i Malmö fört i marknaden, blifva välkommen. Allt för hårdkokta ägg på frukostbordet med ty åtföljande bistra rynkor på äkta människans morgonmulna pannor skola hädanefter tillhöra historien. Vi ha själfva pröfvat den praktiska tingesten, närmast lik en vanlig väckarklocka. Ett enda handgrep, och visaren ställes in på det antal minuter man vill låta sina ägg koka. När tiden är förflupen, gör så den lilla ringklockan allarm — och äggen äro färdiga! Se vidare annonsen i detta nummer.

Grand Hotel här i Stockholm har som bekant sedan någon tid öfvertagits af ett konsortium, som till ledare och omdanare af den stortartade affären antagit hr Nils Trulsson, hvilken inom få år gjort sig ett namn som en af Europas mest framstående hotell-ledare. Vi och många landsmän med oss hafva haft tillfälle se, hvilka storverk han utträtt i Berlin, först vid Hotel Bristol och sedan vid Palast-Hotel. Och vi äro förvissade om, att Grand Hotel under direktör Trulssons ledning och efter den genomgripande

restaurering, som nu förestår — äfven beträffande köksdepartementet förestå stora och välbehöfliga förändringar — skall varda nordens förnämsta och bäst inrättade hotell.

Konstnärskarneval anordnas lördagen den 12 dennes i Berns salonger till förmån för Svenska teaterförbundet samt Dramatiska och musikaliska artisternas pensionsförening. I spetsen för denna liksom de för några år sedan anordnade karnevalerna af samma slag står premieraktören Ossian Hamrin.

Teater och musik.

Kungl. operan gaf under sistl. vecka tvänne konserter med biträde af pianisten Borwick, hvilken därvid ytterligare fick tillfälle visa, hvilken framstående och ypperlig konstnär han är på sitt instrument. Vid den första konserten utgjordes hufvudnumret af Beethovens pianokonsert i ess-dur, n:r 5, förträffligt tolkad, hvarjämte utfördes Mendelssohns preludium och fuga i e-moll samt några mindre stycken af Chopin — hvars ass-dur-vals ej gärna kan tänkas få en bättre tolkning — Liszt och Rakhmaninoff. Å den andra konserten utfördes tvänne pianokonserter, nämligen Mozarts i a-dur och Schumanns i a-moll, båda på ett alltigenom briljant sätt. Särskildt väckte den sistnämnda det lifligaste bifall. Å hvardera konserten utfördes ett sångnummer, på den första Södermans ballad »Kvarnruinen», med vanlig omvårdnad sjungen af hr *Lundqvist*, och på den andra Agathas aria ur »Friskyttan», sjungen af fru *Östberg*, som med sitt oöfverträffliga utförande af densamma formligen entusiasmerade publiken. För öfrigt inleddes såväl den ena som den andra konserten med en uvertyr, den förra med Glucks »Iphigenia i Aulis» och den senare med Wagners »Den flygande holländaren», båda förtjänstfullt utförda af k. hofkapellet. Publiken var båda gångerna fulltalig och lifigt intresserad.

Auliska kvartetterns fjärde kammarmusiksoaré, sistlidne måndag, bjöd på uteslutande svenskt program. K. Bäcks stråkkvintett, G-moll, förmodade ej, trots det förtjänstfulla utförandet, tillvinna sig något allmännare intresse. Betydligt varmare mottogos F. Berwalds genialiska pianotrio n:r 2, f-moll, och E. Sjögrens båda originella och stämningsfulla fantasistycken för piano och violin. Verkligt entusiasm framkallade slutligen W. Stenhammars stråkkvartett n:r 3, F-moll, oemotståndligt betagande i sin vårfriska glädthet samt föredragen med poesi och mästerskap i tekniken. Pianoackompanjemanget sköttes fint och nobelt af herr Stenhammar. Hertiginnan af Dalarne bevistade konserten.

En saga.

Af *Laura Fitinghoff*.

Det var så tyst rundtom det gamla slottet, kring hvilket de skyhöga popplarna höllo vakt i midnattsstunden, så att icke ens månen, som stod full och blank i himlarymden, förmodade tränga sig igenom och nå de långa hvälfda fönsterraderna, hvilka lågo dolda bakom popplarnas allvar samma skyddsvakt.

Tyst var det kring hela slottsområdet; den stora bandhunden var löst från sin koja och förd in i folkstugan; dufslaget var tillstängdt om dufvorna, hvilka icke skulle tillåtas flyga ut i den tidiga morgongryningen, och i öfversta tornet, där de tama falkarna hade sitt bo, voro gluggarna tilltäppta, på det ej fåglarna med sitt skri skulle störa den stora högtidliga tystnaden.

Inne i den långa filen af höga gemak voro ljus tända i lampetter, hvilkas glimrade spegelytor återkastade skenet, som dock ej förmodade öfvervinna mörkret, lägradt i vrår, djupa fönstersmygar och kring väggarnas spända, af ålder dunkla gobeliner.

Glödhögarne från stockeldarne i de öppna marmorspislarna glimmade och spredt ett djuprödt sken kringom härden.

Där framför, i ett af gemak, låg en väldig björnhud. På den stodo tvänne, nu tomma karmstolar; skickligt snidade gripklor höllo de gyllene kulor, som utgjorde stolarnes fötter; lejonhufvuden med grinande gap och veckadt pannskinn stucko fram ur armstöden med sin stoppning af purpurfärgad sidendamast.

Kolen prasslade och glödde. Det tisslade och tasslade kring den vidöppna eldstaden. Gamla, gamla tomtar med långa hvita skägg och röda toppmössor sutto på korslagda ben i krets på själfva spisens järnhäll, gammal äfven den med namnet af slottets ägare och det tresiffriga årtalet ingjutet på midten.

I stilla drömmande undran sutto de, gammeltomtarne, och sökte att tyda gåtorna, som ställdes upp för dem i glöden.

Tisslet och tasslet därnere i mörkret kommo från småtomtar, som puffade hvarandra och sprung omkul hvarandra, ifriga att reda upp björnhuden i finaste fall för människofötter, att lägga det purpurfärgade silket i mjukaste veck för hvilande armar, för sköna ungdomliga hufvuden. Tomtebytingar sutto uppflugna i toppen på de höga karmstolarna, redo att tälja sång och saga, upphämtade från skogarnas djup, från bergen, där dvärgarne bodde. I ättlingars öra ville de hviska om förfäders bedrifter, om deras visdom och vetande, uppsamladt i fjärran länder och under seklers lopp fort löpande inom det gamla slottet, återgifna af tomtarna under de långa vintrarnes fagra skymningsstunder invid härden.

Förgäfves sysslade tomtarne, förgäfves beredde de sig att hviska om sång och saga och förfäders hjältebedrifter för lyssnande ättlingar. Borta vore desse: tomma stodo de gamla karmstolarna med sina fötter af gripklor.

»Vi veta nu, hvar de finnas, hvar hon finnes den väna unga slottsfrun,» sade gammeltomtarne och lämnade härden. »Vi hafva sett det i glöden. I slottet är tystnad och hälg, som det plägar vara när de små människobarnen anlända hit. Vi hafva följt dem som de kommit led efter led. Nu behöfver denne lille våra tjänster; de äro så hjälplösa, de små människobarnen.»

In genom gemakens gledo de, de små tomtarne. Den gamle hofmästaren log, när han ute i dryckessalen emot det tunga ekbordets mörka sniderier såg topparne af deras röda mössor skymta förbi. Men tomtarne uppfattade, att hans leende var fullt af välvilja, de fördraga eljes illa att människor le åt dem.

Längst inne i det höga gemaket stannade de. De sågo med undran och vördnad på det lilla nykomna människobarnet, som hvilade i den urgamla, rikt snidade vaggan, svept i kostligt sömmade linddon af mjukaste silke samt spindelfint spetsverk.

I den fyrstolpade höga paulunen hvilade den unga modern, det gyllne håret omgaf som en gloria hennes väna anlete. De strålände blå ögonen voro vidöppna, riktade uppåt. Hon såg och hon såg icke, såsom den gör, som är helt försjunken i bön. Och modern bad för sitt lilla barn! De små tomtarne pysslade omkring vaggan, medan den gamla kvinna, som en gång i tiden vårdat den lilles mormor, helt fridfullt slumrat in därinvid.

Tornklockan slog midnattsslagen.

Slottsanden, som ej visade sig oftare än då nytt lif gjorde sitt inträde i det gamla slottet, eller då död gästade där, kom hvit och hög susande genom gemak.

Inne i sofgemaket vid den lilles vagga stannade den som på vakt, och de små tomtarne veko undan.

I samma stund började ljusen i lampetterna att flämta matt, förlorande sitt sken, och glimmandet från glöden i marmorspiseln tedde sig som mörker. Det var inför det bländande hvita ljus, som så småningom fyllde rummet, trängande in utifrån genom själfva den väldiga muren, hvilken, genombruten, bildade en ingång af strålände ljus för insväfvande väsen af himmelskt ursprung. Väsen, genom hvilas hvita slöjor framskyntade anletsdrag af utsäglig skönhet. De voro tre, som buro skimrande dräkter af ljusaste rosenfärg, af vårens första gröna och af himmelens blå.

Kärleken, hoppet, tron voro namnen som de buro.

De sväfvade in till den lille, som låg där i sin vagga — inför dem ett naket jordebarn, ty indiskt silke och kostbara sömnader äro som annat jordiskt stoft inför väsen af himmelsk art.

Kärlekens genius log ljusst och lade sin hand på den lilles hjärta; lätt som en vårflykt vidrörde Hoppet hans läppar, Tron strök öfver dess panna och ögon, stilla, allvarligt.

Slottsanden inne i gemaket log stolt och triumferande. Genierna hade denna gång kommit alla tre förenade. Gåfvan, som de så i förening skänkte, mände betydligt stor utmärkelse, ära och makt, kärlekens lycka och långt lif för slottets unge ättling. Och med vördnad hälsade han genierna, hvilka nu drogo utåt, uppåt i bländande ljus af himmelsk renhet och glans.

Samma ljus omstrålade den lille i vaggan. Men när genierna lämnat honom, fanns i deras spår ett töcken, en dunkel skugga. De hade vidrört ett jordebarn, skänkt det himmelska häfvor, men jordens stoft uppsteg som en skugga, fördunklande glansen, som dessa häfvor meddelade den lille. Njutningslystnad, lättssinne, högdragenhet, öfvermod, själföfbindelse, — skuggan, som dunkel lägrade sig kring barnet, hade många skiftningar. Men slottsandens leende var fortfarande stolt och triumferande. Skuggor af sådan art hade sedan sekler tillbaka varit lägrade vid de nyfödda härskares första bädd på det gamla slottet. Den log, ty den såg huru en sky, som hade guldets färg, gaf glans och fägring åt den mörka töckengestalten vid barnets vagga.

Modern låg alltjämt med vidöppna, strålände ögon, som sågo och icke sågo, och bad för sitt lilla barns lycka och välfärd.

Det stolt triumferande leendet dog plötsligt bort från slottsanden. Ett mörkt oformligt vidunder närmade sig den unge härskares i vaggan. Slottsanden kände sig ej väl till mods. Illa hade han vaktat de lysande geniernas ingång då, han på samma gång tillät ett sådant väsen af vederstygglighet smyga sig in. Hälögd, formlös, vanfö — det liknade ju bristen, fattigdomen — slottsanden uthärdade ej med dess åsyn. Som en kall vindpust for han ut genom de höga gemak, där midnattens mörker och tystnad härskade.

* * *

Vägghyra, Mal och Bakterier

utrotas af Aktiebolaget Desinfection

i rum, fartyg o. bostäder, allt på stället — utan bortförande af möbler.
Rikstel. 34. — Kontor: 11 A. Vestra Trädgårdsg. 11 A. — Allm. Tel. 7494

finnas å de flesta apotek, parfymaffärer och hos hrr handlande. Partiförsäljning för Sverige hos Stockholm, Bendix, Josephson & C:o, 11 Regeringsgatan.
Tandläkare dr: Geo. Forssmans Tandpulver, två slag, Tandpasta, Tandtinktur
nya preparat för tändernas vård:

CAKETS

hos de flesta speerhand-läre i hufvudstaden.

FÖRSÖKI

C. W. SCHEUMACHER

SPISBRÖD

hela riket. Begär priskurant.

Åren svunno hän med stora omstörtningar och förändringar, och därunder hade den lille i vaggan blifvit en gammal man en åldring med silfverhvit hår och skägg, och stod nu färdig att öfverträda gränsen från lif till död.

I dufslaget hade högröstade gråsparfvar tagit bo. De tama falkarna sutto ej mera inom tilltäppta tornluggar. Borta voro de. Ut från tornet flögo nu kajor och glador under gälla skri, och från bandhundens murkna koja smög räffen, utstötande sitt gläfsande tjut, hvilket som ett jämmerskri löpte rundt om slottet, in till mårgen på popplarna, hvilka stodo ovärdade med de risiga grenarne sträckta mot skyn.

Snabb som en suck från ett kvaldt människobrost flydde slottsanden och öfvergaf för alltid den en gång så stolta och mäktiga borgen.

Till den gamle kom han så, där han låg på sitt yttersta. Enkel var hyddan, där hans bädd blifvit redd, men slottsanden, som nu susade in, kände igen de små tomtarne från slottet, sysslande och pysslande, tisslande och tasslande här som där; som alltid veko de undan för honom. Han åter vek undan för det rena bländande ljus, som kringströmmade den gamles läger.

De tre genierna hade återkommit. I sina skimrande dräkter med färger af morgonrodnad, vårgroent och himlens blå kringsväfvade de den gamle, för att från jordebarnets snart multnande stoft återtaga lånet af himmelska gåfvor.

De logo, såsom himmelens sändebud le, när de fingo dem åter i klarhet och glans, sådana som de gifvit dem, nu befriade från det töcken, som följer dessa gåfvor, när de nå jordebarnen.

Och de logo mot det formlösa väsen, hvilket en gång på det gamla slottet vid den lilles vagga tett sig som umbärandets, fattigdomens hålögda vidunder; likt en sväfvande, dallrande skugga fanns det nu invid bädden.

Kärleken log emot den — och den åter speglade med ens dess himmelska väsen. Hoppet omslöt den — och den skimrade i dess ljusa färg. Tron lät den samman smälta — drog den intill sig och gaf den fasthet och form.

Skön som en af genierna stod skuggan i dödsstunden inför den gamles förklarade blick.

»Välsignelse öfver dig,» hviskade hans slocknande ande. »Du var den höga längtan, sagnaden, sorgen, som höll min fot från lättsinnets stig. Du var bristen, som ryckte bågaren från min mun och tärningen ur min hand. Du var förtviflans mörker, som bragte fram ljuset, inom mig skänkt af himmelsk makt. Du var behofvet, som tvingade handen att lämna ut denna skatt till medbröder, som kanske behöfde den till tröst och vederkvickelse. Hos dig fann jag kärleken, ödmjuk, ren och trogen. Väl-

signelse öfver dig, du formlösa, fruktade väsen.»

Nu log skuggan, ett himmelskt lycksaligt leende. I den låga hyddan var det ljust som i härlighetens förgårdar. Den gamles frigjorde ande smälte samman med de tre himmelska genierna, sväfvande uppåt, likt en slöja af skimrande hvitt.

Skuggan blef lämnad kvar på jorden, återtagande sin formlösa, fruktansvärda gestalt för jordebarn, som ej blifvit vidrörda af trons, kärlekens eller hoppets ljus.

För slottsanden tedde sig skuggan som det fattigdomens hålögda vidunder, hvilket han en gång såg vid den lille borgherrens vagga; och som en kall fläkt drog han bort till de höga gemaken från en nyare tid, sökande att där finna fäste.

Åter kröpo tomtarne fram ur vråna, sysslande, pysslande, bäddande godt åt den gamles trötta lekamen; de små tomtarne, som aldrig öfvergifvit honom, som äro så barnsligt kortsynta, att de lika gladt och tjänstaktigt syssla i den låga hyddan som i det stolta slottet.

Innehållsförteckning:

Olivia Rhodin: af Hugo Falk. (Med porträtt.) — En landsplåga; af Verus. — Några blad ur min dagbok; af Gerda Meyerson. II. — Snorres rimkrönikor. II. — Skaldernas kvinnor; små studier för Idun af Emil Linders VI: Vilhelm von Braun. — Den lille skrifvaren; novell för Idun af Petra H. — Bort med »fruntimret!» af Eva Wägström (Ave). — En »Läkaredotter» om vacker hy. — Ur notisboken. — Teater och musik. — En saga; af Laura Fitinghoff. — Tidsfördrif.

Sidsfördrif.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

Mitt hela är en gruflig plåga, Som mången bittert nog har känt. Ej är det värdt att doktors fråga Om råd för dylik patient, Ty om han också utransakar Symptomerna till denna »sot», Han endast på sitt hufvud skakar Och säger: »Jag vet ingen bot.» Det ondast namn har typer älfva; Det vet de sjuka nog bäst själfva.

Hur är väl nordens drufva, Om man får mickel tro? Och hvarpå skall man skrufva Att rubba vinets ro? Hvad sedan kan behöfvas Att gömma drycken i, Så man ej må bedöfvas Och oförmögen bli. Hvad kan, med skäl man säga Den fått, som slikt har händt? Hvad öfver hufvud äga Är godt — det är nog känt. Hvad svårt är tvingas göra, Hälst när man knappt det kan; Och hur de vara böra, Som skola det, minsann. Ett af de folkslagsnamneñ Man ej afundas kan. Namn på en båt — i hamnen Förd af en hedersman. Ett tal på syskon kära, Som komma hand i hand Att fröjder åt oss bära, Men sorger och ibland.

Sist, hvad som blef uppfunnet, När mången med ej var. Och nu är slutet hunnet, Förty man resten spar. Gammal dam.

Aritmogryf.

Table with 10 rows and 8 columns of numbers for an arithmograph puzzle.

- 1) »vinterplagg», 2) »uppåtsträfvande», 3) Italiensk dansös, 4) mansnamn, 5) dödande, 6) »utan björnar», 7) svensk järnvägsstation, 8) »glada tiden», 9) finsk järnvägsstation, 10) kvinnonamn. Begynnelse- och slutbokstäfverna, lästa uppifrån och ned, bilda namn å tvänne hufvudstäder i Europa. L-ris.

Prokop.

- 1-5 = kvinnonamn, 2-5 = sångstycke, 3-5 = namn på en byggnad.

Beli.

Räkneproblem.

Table with 8 rows and 8 columns for a number puzzle.

Omflytta siffrorna i ofvanstående figur, så att de, i de båda diagonala raderna, gifva hvardera summan 48, samt siffrorna i de fyra hörnrutorna, tillsammansantagna, summan 29.

Moster Lisa.

Kapse!gåta.

I nedanstående 45 geografiska namn finnas inkapslade 37 mans- och fruntimmersnamn. Cypern. Städjan, Soest, Erlangen, Glarus, Venern, Amager, Danmark, Usedom, Altenburg, Dover, Acolis, Aar, Mandschuriet, Madagaskar, Lesbos, Karafta, Tajo, Nassau, Lodi, Kassel, Maas, Tridentum, Arta, Vestervik, Torneå, Kent, Oran, Santander, Severn, Erivan, Jonsered, Vardö, Senegal, Ida, Samos, Valdivia, Achaja, Kobbe, Dalelven, Delavare, Baden, Ochrida, Aral, Gotland.

Moster Lisa.

Gåta.

I kroppen göms jag, men ej i själen; I skor jag finns, men ej i hälen. Förgäfves söker du mig i huden,

Men lätt jag hittas i helgdagsskruden. I blod likväl skall du fruktlöst leta, Fastän — det må du till hjälp få veta — I ådror alltid man nog mig ser. Men uti ärr finns jag ännu mer. Moster Lisa.

Charad.

»Min fyrbenta älskling,» så sad' lilla Greta, »Helt säkert mitt första — andra skall heta.» Förr, enligt hvad vi af historien lära, En brud alltid måste mitt tredje bära. Mitt hela i längese'n svunna dar Berömd för sitt mod och sin tapperhet var.

Siffergåta.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 = anspråkslös bostad, 5, 7, 8 = i strupen rifvande, 5, 2, 6 = i vatten kilande, 6, 9, 8 = i vatten utskjutande, 1, 2, 6 = i vatten inskjutande, 4, 7, 3 = kropp betäckande, 6, 7, 3, 4 = välkommen besökande, 8, 2, 5, 6, 9 = farten förökande. E. O. N.

Lösningar.

Logogryfen: Kräfta, hvaraf fås: ark, kar, trä, räf, råka, låra, fräta, träa, käftar, fart, kart, få, kraft, äta, äkta, ära, fäktar, rät, rak, tak, ärtä. Kvadratuppgiften: Mariefred: 1) Margareta, 2) Antwerpen, 3) rättgång, 4) infuensa, 5) ettermyra, 6) fyrtionen, 7) rödspotta, 8) Ekebyholm, 9) dadelpalm. Vokalförändringsgåtan: bak, bok, buk, byk, båk.

Kaffe

patentrostad och konserverad i enl. med Professor Liebig's metod, hvarigenom det står sig i flere månader, i fina blandningar: Java, Mokka, Plantage m. fl. Fabriksbod 9 Biblioteksgatan, Sthlm.

Förädlade Kaffetillsatser, analyserade af Dr Setter berg och Ingeniör Landin. Gör kaffet homogent, välsmakande, sundt, närande och billigt. Begär hos er närmaste handl. Kronkaffe och Utställningskaffe.